

Nytt fra nett og tidsskrifter

Tilheling av lichenoid reaksjoner etter amalgamfjerning

Det er overveiende positiv effekt av å fjerne amalgamfyllinger som er i kontakt med orale lichenoid kontaktlesjoner. Dette viser en systematisk gjennomgang av en rekke vitenskapelige artikler om temaet.

En gruppe på fire forfattere i Manchester i Storbritannia har gjort en systematisk sammenstilling av engelskspråklige publikasjoner som dreier seg om effekten av utskiftning av amalgamfyllinger på orale lichenoid reaksjoner (1). De fant 19 studier som hadde tilfredsstillende vitenskapelig kvalitet. Fjorten artikler var oppfølgingsstudier (kohortstudier) mens i fem publikasjoner hadde man sammenlignet grupper med og uten lesjoner («case control-studier»). Totalt omfattet studiene 1 158 pasienter og de fleste studiene var gjort i nordiske land.

Orale lichenoid lesjoner (OLL) er ganske vanlige, men de har ikke et klart definert klinisk og histologisk bilde. Lesjonene varierer fra hvitlige eller rødlige forandringer som kan være sammenhengende (plakk), retikulære eller ulcerative. De forekommer hyppigst i kinnslimhinnen. Det er en uklar grenseoppgang mot oral lichen planus (OLP). De aller fleste reaksjonene som var inkludert i de aktuelle studiene, hadde kontakt med amalgamfyllinger.

Det var varierende grad av forbedring etter amalgamfjerning, men samlet sett var det positiv effekt hos 85 % av de som hadde fått skiftet ut fyllinger. Best effekt var det for de lesjonene som hadde direkte kontakt med fyllingene, mens reaksjoner som strakk seg ut over kontaktområdet eller ikke hadde kontakt med fyllingene, viste mindre grad av forbedring. Reaksjoner i gingiva var ganske resistente. Tilhelingen kom vanligvis ganske raskt, fra 1 til 3 uker etter at det var skiftet til alternativt materiale.

Verdien av allergitesting i form av epikutantesting («lappetesting») (2) ble vurdert. Det var riktignok gjennomgående høy grad av forbedring hos de som fikk utslag i en slik test, men også de som ikke reagerte, hadde god effekt av utskiftning. Forfatterens konklusjon var at allergitesting hadde liten verdi som diagnostisk hjelpemiddel i forbindelse med lichenoid reaksjoner.

Resultatene støtter opp om de gjeldende bidragsreglene i Norge (2) som beskriver at det kan gis bidrag til utskiftning av tannmaterialer i tilfelle av lichenoid reaksjoner i kontakt med det aktuelle materialet.

Referanser

1. Issa Y, Brunton PA, Glenny AM, Duxbury AJ. Healing of oral lichenoid lesions after replacing amalgam restorations: a systematic review. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod* 2004; 98: 553–65.
2. Gjerdet NR, Morken T. Epikutantesting ved mistenkte pasientreaksjoner mot odontologiske materialer. *Nor Tannlegeforen Tid* 2002; 112: 380–3.

Nils Roar Gjerdet

Helseeffekter av amalgam – en retrospektiv undersøkelse av 20 000 individer

Det var ingen sammenheng mellom amalgam og nyresykdom eller kronisk tretthetssyndrom var konklusjonen i en undersøkelse som omfattet 20 000 personer rekruttert gjennom forsvaret i New Zealand gjennom en 20 års periode. En mulig sammenheng mellom amalgam og multippel sklerose kunne ikke utelukkes helt, mens det var for få pasienter til å trekke noen slutninger om amalgam kunne settes i forbindelse med utviklingen av Alzheimers sykdom og Parkinson.

Forfatterne av den til nå største epidemiologiske studie av helseeffekter av

amalgam hadde koblet det nasjonale helseregisteret med data fra tannbehandlingssjournaler fra forsvaret i New Zealand. Gruppen bestod av 85 % menn og en majoritet i aldersgruppen 25–55 år. Observasjonstiden varierte fra 5 til 21 år. Amalgamstatus ble beregnet for hvert individ basert på antall og størrelsen på amalgamfyllinger og hvor lenge pasienten hadde hatt fyllingene. På den måten fikk man et uttrykk for den totale amalgameksponering som individet var utsatt for. Sammenhengen mellom amalgameksponering og en rekke sykdommer i CNS og perifere nervesystem, hjerte- og karsykdommer og nyresykdommer ble undersøkt.

Risikoen for å utvikle sykdom ble beregnet per 100 «amalgamflateår» og sammenlignet med personer uten amalgam. Det var ingen sammenheng mellom amalgameksponering og økt dødelighet, heller ikke med økt risiko for sykdommer generelt i ulike organer vurdert ut fra en ICD-klassifisering (International Classification of Diseases). Det ble videre gjort en detaljert gjennomgang av sykdommer i nervesystemet og i nyrene, som er organer følsomme for uorganisk kvikksølveksponering. Det var en svakt redusert risiko for kronisk nyresvikt blant amalgameksponerte, mens for andre nyresykdommer var det ingen forskjell fra kontroll. Av sykdommer i CNS og nervesystemet dominerte depresjoner, nevroser, psykoser, epilepsi, migrene, nevrologiske lidelser og kronisk tretthetssyndrom. For ingen av disse lidelsene var det noen sammenheng med amalgameksponeringen.

Kilde

Bates MN, Fawcett J, Garrett N, Cutress T, Kjellstrom T. Health effects of dental amalgam exposure: a retrospective cohort study. *Int J Epidemiol* 2004; 33: 1–9.

Jon E. Dahl

Resultater fra syv års oppfølging av amalgamutskifting

Utskifting av amalgamfyllinger hos pasienter som mente å være syke av amalgam, reduserer ikke helseplagene hos disse til et normalt nivå. Dette er konklusjonen fra en norsk studie med syv års oppfølging etter utskifting av amalgamfyllinger hos pasienter som mente at deres helseplager var forårsaket av amalgam. Forfatterne hevder videre at studien i sterk grad sår tvil om hypotesen at amalgam er en viktig årsak til helseplager og annet ubehag.

Studien kartla endringer i somatiske og mentale symptomer i fire grupper av pasienter, en gruppe som mente å ha helseplager fra sine amalgamfyllinger, to grupper med kjente kroniske lidelser hentet fra alternative og tradisjonelle legepraksiser, og en gruppe fra en ordinær tannlegepraksis med samme antall amalgamfyllinger som de med helseplager. Vurderingen bestod dels av egenrapportering og dels ved bruk av anerkjente spørreskjema for helsevurdering. Ved studiestart hadde «amalgamutskiftningsgruppen» langt flere somatiske og mentale plager enn de øvrige tre gruppene. Disse pasienter som fikk fjernet amalgamfyllingene sine, opplevde en reduksjon i somatiske og mentale plager, men til det nivået som var kjennetegnende for pasienter med kjente, kroniske plager. Denne forbedringen i helsetilstanden kom i løpet

av de to første årene etter amalgamutskifting, mens det ikke ble registrert ytterligere forbedringer ved syvårs oppfølging. Pasientene fra den ordinære tannlegepraksisen hadde gjennomgående færre symptomer og plager enn de øvrige gruppene.

Forfatterne skriver at dersom kvikksølv fra amalgamfyllingene var årsaken til helseplagene, så hadde de forventet en ytterligere forbedring av pasientenes helse etter syv år. De vil imidlertid ikke helt utelukke at det å fjerne amalgamfyllinger kan gi en liten reduksjon i helseplager, men at studien var for liten til å oppdage så små endringer i helsetilstanden. De er således kritiske til at kvikksølv fra amalgam skal være en viktig sykdomsutløsende faktor, men gir likevel ingen god forklaring på hvorfor «amalgamutskiftningsgruppen» tross alt opplevde en forbedret helse etter to år.

Kilde

Nerdrum P, Malt UF, Høglend P, Oppedal B, Gundersen R, Holte M, Löne J. A 7-year prospective quasi-experimental of the effects of removing dental amalgam in 76 selv-referred patients compared with 146 controls. *J Psykosom Res* 2004; 57: 103–11.

Jon E. Dahl